

Sygn. akt II UK 336/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku A. Sp. z o.o. w Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem zainteresowanych M. T. , J. O.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 marca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 marca 2019 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Z. z 27 listopada 2017 r., sygn. akt IV U (...) i oddalił odwołanie „A.” Sp. z o.o. w Z. od decyzji organu rentowego z 29 maja 2017 r. w sprawie toczącej się z udziałem zainteresowanych M. T. i J. O..

Decyzją z 29 maja 2017 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81

ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stwierdził, że przychód uzyskany przez J.O. z tytułu zatrudnienia w A. Spółka z o.o., nazwany „zwrotem kosztów podróży służbową (jazdy zamiejscowe)”, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne i wynosi: 961,14 za styczeń 2013 r., 1.341,28 zł za luty 2013 r., 1.273,22 zł za marzec 2013 r., 946,20 zł za kwiecień 2013 r., 1.193,54 zł za maj 2013 r., 1.573,68 zł za czerwiec 2013 r., 1.073,19 zł za lipiec 2013 r., 528,71 zł za sierpień 2013 r., 1.036,67 zł za wrzesień 2013 r., 1.503,96 zł za październik 2013 r., 1.173,62 zł za listopad 2013 r., 1.163,63 zł za grudzień 2013 r., 1.017,58 zł za styczeń 2014, 1.469,10 zł za luty 2014 r., 1.373,65 zł za marzec 2014 r., 1.352,90 zł za kwiecień 2014 r., 1.531 zł za maj 2014 r., 1.498,15 zł za czerwiec 2014r., 1.894,06 zł za lipiec 2014r., 174,30 zł za sierpień 2014 r., 922,96 zł za wrzesień 2014 r., 1.679,49 zł za październik 2014 r., 1.150,38 zł za listopad 2014 r., 739,53 zł za grudzień 2014 r., 895,57 zł za styczeń 2015 r., 932,92 zł za luty 2015 r., 947,86 zł za marzec 2015 r., 1.620,16 zł za kwiecień 2015 r., 1.743 zł za maj 2015 r., 1.106,39zł za czerwiec 2015 r., 1.115,52 zł za lipiec 2015 r., 1.266,58 zł za sierpień 2015 r., 1.840,94 zł za wrzesień 2015 r., 790,99 zł za październik 2015 r., 1.100,58 zł za listopad 2015 r., 1.266,58 zł za grudzień 2015 r., 1.117,18 zł za styczeń 2016 r., 2.040,97 zł za luty 2016 r., 973,59 zł za marzec 2016 r., 1.806,08 zł za kwiecień 2016 r., 1.614,35 za maj 2016 r., 1.417,54 zł za czerwiec 2016 r., 1.807,74 zł za lipiec 2016 r.

Zdaniem organu rentowego wyjazdu J. O. w ramach stosunku pracy wykonywane poza siedzibę płatnika składek - poza teren miejscowości Z., w okresie wskazanym w decyzji, nie miały charakteru podróży służbowych, a tym samym wymienione świadczenia są przychodem stanowiącym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczenie zdrowotne.

Decyzją z 29 maja 2017 r. nr (...), organ rentowy stwierdził, że przychód uzyskany przez M. T. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek nazwany „zwrotem kosztów za podróż służbową (jazdy zamiejscowe)”, oraz otrzymana 4 lutego 2013 r. od pracodawcy kwota 178,51 zł nazwana „dieta”, stanowią podstawę wymiaru składek ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz

ubezpieczenie zdrowotne i wynoszą: 1.343,77 zł za styczeń 2013 r., 1.390,19 zł za luty 2013 r. (oraz 178,51 zł tytułem „diety”), 2.110,69 zł za marzec 2013 r., 697,20 zł za kwiecień 2013 r., 717,95 zł za maj 2013 r., 407,53 zł za czerwiec 2013 r., 1.034,18 zł za lipiec 2013 r., 1.427,60 zł za sierpień 2013 r., 1.657,51 zł za wrzesień 2013 r., 554,44 zł za październik 2013 r., 1.614,35 zł za listopad 2013 r., 2.265,90 zł za grudzień 2013 r., 471,44 zł za styczeń 2014 r., 1.311,40 zł za luty 2014 r., 1.557,08 zł za marzec 2014 r., 1.407,45 zł za kwiecień 2014 r., 3.103,16 zł za maj 2014 r., 1.600,38 zł za czerwiec 2014 r., 1.457,56 zł za lipiec 2014 r., 1.954,65 zł za sierpień 2014 r., 971,10 zł za wrzesień 2014 r., 2.348,09 zł za październik 2014 r., 1.687,50 zł za listopad 2014 r., 2.068,36 zł za grudzień 2014 r., 1.556,25 zł za styczeń 2015 r., 2.114,75 zł za luty 2015 r., 415,00 zł za marzec 2015 r., 1.185,24 zł za kwiecień 2015 r., 1.031,16 zł za maj 2015 r., 987,70 zł za czerwiec 2015 r., 1.752,13 zł za lipiec 2015 r., 1.879,95 zł za sierpień 2015 r., 1.232,55 zł za wrzesień 2015 r., 699,40 zł za październik 2015 r., 2.442,05 zł za listopad 2015 r., 2.601,90 zł za grudzień 2015 r., 2.386,25 zł za styczeń 2016 r., 2 823,4 5 zł za luty 2016 r., 1.236,70 zł za marzec 2016 r., 2.267,56 zł za kwiecień 2016 r., 1 819,50 zł za maj 2016 r., 502,15 zł za czerwiec 2016 r., 946,20 zł za lipiec 2016 r.

Organ rentowy oparł tę decyzję na tej samej podstawie prawnej i takiej samej ocenie prawnej podróży wykonywanych przez tego ubezpieczonego, jak w przypadku decyzji dotyczącej J. O..

W odwołaniach od powyższych decyzji płatnik składek wniósł o ich zmianę poprzez ustalenie, że kwoty wskazane w sentencjach nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia u płatnika składek, a także wniósł o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych.

W odpowiedziach na odwołania pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie od odwołującej na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji.

Wyrokiem z 27 listopada 2017 r. sygn. akt IV U (...) Sąd Okręgowy w Z. zmienił zaskarżoną decyzję z 29 maja 2017 r. znak (...) w ten sposób, że ustalił, iż

przychód nazwany jako „zwrot kosztów za podróż służbową (jazdy zamiejscowe)” uzyskany przez M. T. z tytułu zatrudnienia w A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. w kwotach i okresach szczegółowo wskazanych w zaskarżonej decyzji oraz otrzymana od pracodawcy kwota 178,51 zł nazwana „dieta” nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne (pkt I), a także zmienił zaskarżoną decyzję z 29 maja 2017 r. znak (...) w ten sposób, że ustalił, iż przychód nazwany jako „zwrot kosztów za podróż służbową (jazdy zamiejscowe)” uzyskany przez J. O. z tytułu zatrudnienia w A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. w kwotach i okresach szczegółowo wskazanych w zaskarżonej decyzji nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne (pkt II).

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie art. 75⁵ § 1 k.p.; art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 233 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną i zmienił zaskarżony wyrok, uznając, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie, jednak wymaga on uzupełnienia.

Sąd drugiej instancji wskazał, że zainteresowani zatrudnieni byli w okresie spornym na stanowisku asystenta rzeczoznawcy, na którym jako miejsce wykonywania pracy wskazano siedzibę pracodawcy, tj. Z. , ul. W.. W przypadku zainteresowanego J. O. w okresie objętym sporem od stycznia 2013 r. do lipca 2016 r. pracodawca wystawił: 122 polecenia wyjazdów służbowych w roku 2013, 127 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2014, 133 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2015, 96 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2016 do czerwca. W przypadku zainteresowanego M. T. w okresie objętym sporem od stycznia 2013 r. do lipca 2016 r. pracodawca wystawił: 102 polecenia wyjazdów służbowych w roku 2013, 129 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2014, 108 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2015, 61 poleceń wyjazdów służbowych w roku 2016 do czerwca. Wyjazdy te realizowane były do różnych miejscowości na

terenie przede wszystkim województwa [...] i województw ościennych, ale także do innych miejscowości w całym kraju.

Bezsporne w sprawie było, że do obowiązków pracowniczych zainteresowanych asystentów rzeczoznawców należało dokonywanie wycen wartości pojazdów, w tym wykonywanie zdjęć i dokumentacji, kalkulacji i weryfikacji kosztów napraw pojazdów, wyceny maszyn urządzeń. Dla sporządzenia wyceny lub kalkulacji istniała potrzeba dokonania oględzin pojazdu lub maszyny, w czasie której zainteresowani wykonywali zdjęcia i uzyskiwali informacje od klienta. Następnie w oparciu o dokumentację zdjęciową i uzyskane informacje zainteresowani, już w biurze, sporządzali całość dokumentacji, w tym wycenę lub kalkulację, kosztorys. Okoliczności te wynikają ze zgodnych zeznań płatnika i zainteresowanych.

Z powyższego jednoznacznie wynikało, w ocenie Sądu Apelacyjnego, że podczas wyjazdów służbowych zainteresowani realizowali swoje zwykłe obowiązki pracownicze polegające na wykonaniu czynności wstępnych do wyceny pojazdów, tj. fotografowanie pojazdów i maszyn oraz uzyskanie informacji od klienta. Wyjazdy poza Z. stanowiły znaczną część tych obowiązków, wpisujących się w ciąg procesu wyceny pojazdów, stanowiącej przedmiot działalności płatnika składek. Ze zgodnych zeznań płatnika i zainteresowanych wynika, że w celu oszacowania wartości pojazdu oraz wartości przywrócenia pojazdu do stanu sprzed szkody konieczne było dokonanie oględzin. Wielokrotnie stan pojazdu jest tego rodzaju, że wymaga dojazdu rzeczoznawcy do miejsca oględzin, które czasami znajdowały się w Z., a czasami poza jej terenem. W świetle przywołanej wyżej liczby wyjazdów służbowych stwierdzić należało, zdaniem Sądu drugiej instancji, że w znacznej części miejsca oględzin znajdowały się poza Z.. Tym samym wyjazdy te stały się nierozdzielalną częścią zakresu obowiązków pracowniczych zainteresowanych. Fakt, że wykonywane były na polecenie pracodawcy, co akcentował Sąd pierwszej instancji, nie świadczy o tym, że były realizowane w ramach podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p., a jedynie o podporządkowaniu pracownika wobec pracodawcy. Ilość i częstotliwość tych wyjazdów świadczy o braku incydentalności, wyjątkowości, która cechuje podróż służbową. Sąd pierwszej instancji pominął w swej ocenie, że zainteresowani otrzymywali wysokie świadczenia w każdym

miesiącu przypadającym w okresie spornym wypłacane przez pracodawcę jako zwrot kosztów za podróż służbową. J. O. odbył 479 wyjazdów poza Z., za co uzyskał świadczenia w łącznej wysokości 53.980,76 zł, a ilość wyjazdów w miesiącu oscylowała między 3 a 19, w sytuacji gdy w większości miesięcy przekraczała 10 i sięgała 15 wyjazdów. Z kolei M. T. odbył 395 wyjazdów poza Z., za co uzyskał świadczenia w łącznej wysokości 65.335,13 zł, a ilość wyjazdów w miesiącu oscylowała między 4 a 15, w sytuacji gdy w większości miesięcy przekraczała 10 i sięgała 12 wyjazdów. Tak duża częstotliwość oględzin poza Z., przesądza o uznaniu, że wyjazdy te należały do stałych obowiązków pracowniczych zainteresowanych, a znaczna wysokość uzyskanych świadczeń świadczy o ich traktowaniu jako dodatkowe wynagrodzenie. Wynagrodzenie J. O. wynikające z umowy o pracę wynosiło 2.200 zł brutto, zaś kwoty uzyskane z tytułu zwrotu kosztów za podróż służbową wynosiły przeciętnie 1800 zł miesięcznie (53.980 zł : 30 miesięcy). Wynagrodzenie M. T. wynikające z umowy o pracę wynosiło 1.700 zł brutto, zaś kwoty uzyskane z tytułu zwrotu kosztów za podróż służbową wynosiły przeciętnie 1800 zł miesięcznie (65.335 zł : 30 miesięcy).

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny nie podzielił zapatrywania Sądu Okręgowego, że większość obowiązków służbowych zainteresowani wykonywali w biurze w Z. , a wyjazdy stanowiły jedynie niewielką część ich czasu pracy. Przy założeniu, że miesiąc obejmuje przeciętnie 22 dni pracy, ilość wyjazdów odbywanych przez zainteresowanych stanowi znaczną ilość czasu pracy. Wprawdzie pracodawca istotnie jako miejsce wykonywania pracy wskazał siedzibę pracodawcy, jednakże w oparciu o zgromadzony materiał dowody należy przyjąć, że w sposób dorozumiany nastąpiła zmiana miejsca świadczenia pracy. Ze zgodnych zeznań zainteresowanych i płatnika składek wynika, że początkowym okresie zatrudnienia zainteresowani wykonywali tylko pracę biurową. Dopiero w późniejszym okresie z uwagi na wzrost liczby zleceń i zmianę ich rodzaju, powstała potrzeba wykonywania oględzin. Zainteresowani godzili wykonanie obowiązków poza siedzibą pracodawcy, w szczególności na wyjazdy poza Z. . Doprowadziło to do zmiany ich miejsca pracy w sposób konkludentny. Wprawdzie w umowie o pracę nadal miejscem świadczenia pracy pozostała Z. , jednak w rzeczywistości był to Z.

i inne miejscowości wskazane przez pracodawcę, w których należało dokonać czynności oględzin.

W konsekwencji Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd Okręgowy dokonał nieprawidłowej wykładni przepisu art. 77⁵ § 1 k.p. Zadania służbowe, jakie mieli do wykonania poza Z. ubezpieczeni byli częścią zadań realizowanych w ramach zakresu obowiązków, należały tym samym do zwykłych umówionych czynności. Nie można utożsamiać wykonywania przez pracownika pracy określonej w umowie o pracę z konkretnym zadaniem służbowym w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. Samo sporządzanie przez pracodawcę pisemnych poleceń wyjazdów służbowych oraz określenie miejsca pracy w umowie o pracę nie przesądza o odbywaniu przez zainteresowanych podróży służbowych. Istotnym natomiast jest, jakie zadania w/w wykonywali w ramach wyjazdów oraz częstotliwość i czas trwania wyjazdów. W tym zakresie zeznania stron oraz ustalenia Sądu są spójne i jednoznacznie wskazują, że zainteresowani wykonywali swoje zwykłe obowiązki w miejscach wskazanych przez pracodawcę, gdzie znajdowały się samochody i maszyny podlegające oszacowaniu (ich wartość, czy koszty naprawy). Wykonywaniem zadania służbowego w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. nie jest wykonywanie pracy określonego rodzaju, wynikającej z charakteru zatrudnienia, praca ta bowiem nigdy nie jest incydentalna. W spornym okresie ubezpieczeni mogli w określonych tygodniach spędzać znaczącą część pracy lub nawet więcej czasu poza Z., w stosunku do czasu pobytu w biurze, co skłania do konkluzji, że nie odbywali oni podróży służbowych. Powyższe przesądza o uznaniu świadczeń wskazanych w ewidencjach przebiegu pojazdu i uzyskanych przez zainteresowanych za przychód, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz zdrowotne w wysokościach wskazanych w zaskarżonych decyzjach.

Nie było również prawidłowe stanowisko Sądu pierwszej instancji, że otrzymywane przez zainteresowanych świadczenia z tytułu podróży służbowej nie stanowią w ogóle przychodu, albowiem trudno mówić o przysporzeniu dla pracownika w sytuacji zwrotu poniesionych przez pracownika kosztów wyjazdów służbowych i prawidłowo udokumentowanych wydatków. W myśl art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i

rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a (w tym pracowników - art. 6 ust. 1 pkt 1) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Wedle art. 4 pkt 9 powyższej ustawy, „przychód” - to przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia między innymi w ramach stosunku pracy. Powyższe odesłanie oznacza, że przychód pracownika ze stosunku pracy definiowany jest przepisami u.p.d.o.f. W tymże akcie prawnym art. 12 ust. 1 stanowi, że przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Biorąc zaś po uwagę treść art. 11 ust. 1 u.p.d.o.f., warunkiem uznania tych świadczeń za przychód pracownika jest ich otrzymanie od pracodawcy. Z kolei z językowego brzmienia art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f., zawierającego zwolnienia od podatku dochodowego, wynika, że ustawodawca nie wyłącza wymienionych w nim świadczeń z zakresu pojęciowego „przychód”, a jedynie „zwalnia” je od podatku dochodowego. Są one nadal przychodem, ale nie stanowią podstawy opodatkowania (nie wchodzi w skład kwoty podlegającej opodatkowaniu). Biorąc pod uwagę brzmienie przedstawionych wyżej przepisów i przyjmując, że: po pierwsze, na gruncie ustawy u.p.d.o.f. i ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pojęcie „przychód” jest wspólne, pod drugie, art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f. nie modyfikuje pojęć: „przychód” z art. 11 ust. 1 u.p.d.o.f. czy „przychód ze stosunku pracy” (art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f.), należałoby przyjąć, że świadczenia pracodawcy tytułem zwrotu kosztów podróży służbowej pracownika stanowi przychód pracownika (art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f.), a więc, zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń, także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Przepisy prawa ubezpieczeń zawierają autonomiczne unormowania dotyczące „wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów

przychodów” (art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Na mocy delegacji zawartej w tym przepisie, wyłączeniu z podstawy wymiaru składek podlegają wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przychody ujęte w art. 12 ust. 1 u.p.d.o.f., a do nich nie należy zwrot kosztów podróży służbowej pracownika.

Konsekwencją przyjęcia, że zainteresowani nie odbywali podróży służbowych jest brak podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie wyłączenia z podstawy wymiaru składek przychodu określonego w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia w postaci kosztów należności z tytułu podróży służbowej pracownika.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego).

Wskazano, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne:

1. Czy w świetle w świetle art. 100 § 1 k.p., który nakazuje pracownikowi wykonywać pracę sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę, może dojść do dorozumianej zmiany umowy o pracę, jeżeli pracownik wykonując polecenia pracodawcy, których ilość jest znaczna, nie składa oświadczenia o wyrażeniu zgody na zmianę treści umowy pracę.

2. Czy przychód pracownika odbywającego za zgodą i na polecenie pracodawcy podróż służbową samochodem osobowym, niebędącym własnością pracodawcy, któremu przysługuje zwrot kosztów przejazdu i którego przychód w rozumieniu art. 21 ust. 1 pkt 16 lit. b w związku z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych jest zwolniony od podatku dochodowego korzysta również ze zwolnienia od obowiązku uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

- a) wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- b) oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- c) zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze

wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienia prawne przedstawione przez skarżącą nie są zagadnieniami nowymi, które wymagałyby rozstrzygnięcia ze strony Sądu Najwyższego. Przywołane kwestie były już bowiem rozważań Sądu Najwyższego, który stwierdził, że z braku uzgodnienia czy odpowiedniego dostosowania miejsca pracy określonego w umowie o pracę do rzeczywistego miejsca pracy, nie wynika, że pracownik jest w podróży służbowej, tylko dlatego iż wykonuje pracę w miejscu innym niż określone w umowie o pracę. Punktem ciężkości jest więc to, czy pracownik ma do wykonania polecone zadanie w podróży służbowej (art. 77⁵ § 1

k.p.), która w kompleksie jego obowiązków stanowi zjawisko nietypowe, okazjonalne, czy też wykonuje pracę przez dłuższy czas (niekrótko) w innym miejscu (nawet za granicą), niż zapisane w umowie o pracę lub innym dokumencie. Pracownik może być zatrudniony w różnych miejscach pracy, zwłaszcza ten który wykonuje prace remontowe lub budowlane, wszak jego zatrudnienie zależy od miejsca tych prac. Miejsce pracy określone w umowie powinno odpowiadać wówczas rzeczywistemu stanowi rzeczy. Dokument umowy nie musi mieć przesądzającego znaczenia, bo inne ustalenia w tym zakresie (umowa) mogą wynikać z faktów (porozumienia), które można ustalić (choćby dorozumianie - art. 231 k.p.c.). Niewłaściwie określone miejsce wykonywania pracy w umowie o pracę nie decyduje bezwzględnie o kwalifikacji podróży służbowej pracownika. W zatrudnieniu pracowniczym zmiana miejsca pracy nie zawsze jest sytuacją szczególną, choćby dlatego, że firma pracodawcy wykonuje prace remontowe w różnych miejscach. Wówczas przy odmowie pracy w innym miejscu pracodawca musiałby rozwiązać stosunek pracy lub zawierać tylko umowy krótkoterminowe lub dla wykonania określonej pracy. W takiej sytuacji nie jest wykluczone porozumienie, że pracownik będzie wykonywał pracę w innym miejscu niż określone w umowie o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 2012 r., III UK 54/11, LEX nr 1157573). Należy zauważyć, że tezy wyrażone we wskazanym wyroku mają również zastosowanie w niniejszej sprawie, bowiem również w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy do specyfiki pracy zainteresowanych i rodzaju działalności odwołującej się spółki należało wykonywanie obowiązków w różnych miejscach położonych poza siedzibą pracodawcy. W wyroku tym Sąd Najwyższy zaznaczył również, że czym innym jest wykonywanie pracy za wynagrodzeniem i czym innym podróż służbowa, gdyż diety i inne świadczenia przysługujące z tytułu tej podróży nie stanowią wynagrodzenia za pracę lecz inne świadczenia związane z pracą. Instytucja podróży służbowej nie może być więc dowolnie aplikowana, a tym bardziej instrumentalnie, dla ukrywania wynagrodzenia za pracę, czasu pracy, czy dla zmniejszenia obciążeń podatkowych i składkowych.

Również drugie ze wskazanych zagadnień ma już swoje rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że odliczenia od podstawy wymiaru składek diet i innych należności z tytułu podróży służbowych, o których

mowa w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. 1998 r. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), dotyczą wyłącznie należności uzyskiwanych z tych właśnie tytułów przez pracowników faktycznie przebywających w podróży służbowej. Świadczenie pracodawcy, choćby nazwane dietą z tytułu podróży służbowej, wypłacone pracownikowi nieodbywającemu takiej podróży, nie jest tą należnością, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia, tylko przychodem stanowiącym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia w rozumieniu art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, jak trafnie podnosi skarżący (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2012 r., II UK 100/12, LEX nr 1619685).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).